

שׁוּה פְרוּטָה, מְחולֵל (523), וחוזרת הקושיא, למה הוצרכו לחלל הקטורת על מעות האומנין, ולחזור ולקנותה מתרומה חדשה, הלא יכלו לחללה על הבנין, למרות שאינה שווה כל דמי הקטורת?

ומתצינן: הני מילי, דברי שמואל "הקדש שׁוּה מנה שחיללו על שׁוּה פְרוּטָה מחולל", אמורים רק דאי עבד, אבל לעשות כן לכתחלה, לא. הילכך לא יכלו לחלל את מותר הקטורת על בנין השווה פחות משווי מותר הקטורת (524). וזה הוא טעמו של שמואל שאמר "בונין בחול ואחר כך מקדישין", כדי שבאופן זה תהיה אפשרות לתת לאומנין את שכון, כמבואר.

הגמרא מביאה בשם רב פפא ביאור אחר בטעמו של שמואל.

רב פפא אמר: היינו טעמא ד"בונין בחול". מפני ש"לא ניתנה תורה למלאכי השרת",

כלומר, אמרי, יש לחשוש ולומר, דלמא בעי למיזגא, פעמים שהפועלים צריכים לסמוך על האבנים (525), וזגא עליהו, והם סומכין על האבנים והם אינם מלאכי השרת להיזהר שלא להנות מן האבנים, ואי בנא בקודשא, ואם יבנהו כשכבר הוקדש, אישתכח דקמעל בקודשא, נמצא שהם מועלין בהקדש.

לפיכך, אמר שמואל שלא יקדישום עד אחרי גמר הבנייה.

הגמרא מביאה את משנתנו להקשות על ביאורו של רב פפא (526).

523. משום שאין אונאה להקדש, דכתיב: לא תנו איש את אחיו. וכיון שאין להקדש אונאה, לכן אין דין ביטול מקח. רש"י קידושין [יא א]. וגם לא שייך "טעות", כי מי טעה. רש"י בבא מציעא [נו א].

והנה המפרשים מאריכים כאן מסתירת הסוגיא לדברי התוס' תמורה [כו ב]. ועיין.

524. כתבו התוס': הגמרא אמרה במסכת ערכין [כט א] ששמואל מתיר אפילו לכתחילה לחלל הקדש שׁוּה מנה בשׁוּה פְרוּטָה.

והיינו דוקא בזמן שאין בית המקדש קיים, ואדם הקדיש נכסיו, כיון שאין להקדש הפסד אם יפדוהו בפחות משווי, אבל בזמן שבית המקדש קיים, אסור לעשות כן לכתחילה לפי שיש הפסד להקדש.

ואי לכך, מקשים התוס', הלא גם במותר הקטורת אין הפסד להקדש, שהרי הקטורת תוחזר להקדש במלואה, ולמה אמרה הגמרא

שאסור לעשות כן לכתחילה?

ומתריצים: בזמן שבית המקדש קיים, אין לעשות כן, על אף שבמקרה זה אין הפסד להקדש, משום גזירה שמא יעשו כן ויחללו הקדש בפחות משווי, ויהיה הפסד להקדש. אלא, שבדיעבד הרי הוא מחולל,

ואילו בזמן שאין בית המקדש קיים, ואין שום אפשרות של הפסד להקדש, מותר לחלל הקדש בפחות משווי אפילו לכתחילה.

525. כן פירשו התוס'. אבל בפירוש המיוחס לרש"י, וכן ברמב"ם [שם הלכה ד] הוסיפו "שלא יהנו האומנין בצל". ועיין בקרן אורה, ועוד מפרשים, שתוס' לא רצו לפרש כן, מפני שאיסור ההנאה מצל הוא איסור דרבנן, כמבואר במסכת פסחים [כו א].

526. מסדר הגמרא משמע שקושיא זו היא רק על רב פפא, ולא על ביאור הקודם.